

5. Ільченко Н. М. Вплив інституціональних факторів на формування та розвиток системи публічного врядування в суспільстві [Електронний ресурс] / Н. М. Ільченко. – Режим доступу : www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2011-2/doc/1/11.pdf.
6. Кабачій Р. Інститут національної пам'яті: досвід Польщі та перспективи України [Електронний ресурс] / Роман Кабачій. – Режим доступу : www.ipro.org.ua/archive/2007/Instytut_nats_pamyati.doc.
7. Киридон А. М. Конструкт “колективна пам'ять” у фокусі часу: теоретичний дискурс. [Електронний ресурс] / А. М. Киридон. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/slv/2010_10/st10.pdf.
8. Коннертон П. Як суспільства пам'ятають [Електронний ресурс] / Пол Коннертон ; [пер. з англ. С. Шліпченко]. – К. : Ніка-Центр, 2004. – 184 с. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/connertert/conn.htm>.
9. Медведева С. Влияние социальной памяти россиян на их представление об идеальной власти [Електронний ресурс] / Светлана Медведева. – Режим доступу : www.ruthenia.ru/logos/number/39/13.pdf.
10. Мінк Ж. Переосмислення парадигм соціальної пам'яті. Між примиренням та ре активацією конфліктів минулого у Європі [Електронний ресурс] / Жорж Мінк. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/258034/>.
11. Пеленська О. Нехтування злочинами комунізму у Словаччині каратиметься законом [Електронний ресурс] / Оксана Пеленська. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/24272978.html>.
12. Пеленська О. У Чехії розсекретили невідомих “героїв” Служби держбезпеки комуністичної Чехословаччини [Електронний ресурс] / Оксана Пеленська. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1337097.html>.
13. Самокиш І. Вибір, виклики і досвід Словаччини [Електронний ресурс] / Ігор Самокиш. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/231519>.
14. Фостачук Е.А. Социальная память и конструирование ментальности в современной Украине [Електронний ресурс] / Е. А. Фостачук. – Режим доступу : dspace.onu.edu.ua:8080/.../85-90%2B.pdf.
15. Хальбвакс М. Коллективная и историческая память [Електронний ресурс] / Морис Хальбвакс // Неприкосновенный запас. – 2005. – № 2–3 (40–41). – Режим доступу : <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/ha2.html>.

В статье описано феномен социальной памяти, ее содержание, основные характеристики, структуру и типы. Определены основные пути влияния социальной памяти на трансформационные процессы.

Ключевые слова: коллективная память, социальная память, миф памяти, страны Центрально-Восточной Европы.

The article describes the phenomenon of social memory, its content, main characteristics, structure & types. The main ways to influence social memory on the transformation's processes are determined.

Key words: collective memory, social memory, myth of memory, the countries of Central and Eastern Europe.

УДК 342.7
ББК 66.4(4)

*Оксана Липчук,
Іванна Габльовська*

ЗАХИСТ ПРАВ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН – ЯК ВИМОГА ДО КРАЇН КАНДИДАТІВ НА ВСТУП ДО ЄС

У статті досліджуються особливості та тенденції захисту прав етнонаціональних меншин у країнах-кандидатах на вступ до ЄС. Аналізуються політико-правові засади та механізми реалізації і захисту прав етнонаціональних меншин у країнах-кандидатах на вступ до ЄС.

Ключові слова: етнонаціональна меншина, права, країни-кандидати, Європейський Союз.

В умовах становлення сучасної моделі міждержавних відносин у Європі важливе значення відіграє дослідження процесів пов'язаних із функціонуванням багатонаціональних спільнот як на державному, так і на міжнародному рівні.

Суттєву роль для розуміння складних механізмів стосунків у багатоетнічному середовищі відіграють знання про місце та роль в них етнонаціональних меншин. Метою міжнародно-правового регулювання захисту прав національних меншин стають, зокрема, захист культурної розмаїтості як спільного надбання людської цивілізації та попередження конфліктів на міжетнічному ґрунті, розв'язання їх мирними шляхами. Адже міжнаціональні або міжетнічні конфлікти у країнах та міждержавні конфлікти на етнонаціональному ґрунті у більшості випадків мають негативні наслідки – численні людські жертви серед мирного населення, несуть у собі загрозу територіальній цілісності держав, збереженню самобутності, а деколи і фізичному існуванню самих етносів.

Як свідчить практика, реалізація прав етнонаціональних меншин може гарантуватися лише за умови ефективної взаємодії міжнародного права та національного права, норми яких покликані забезпечити їхній захист та розв'язання конфліктів безумовно мирним, правовим шляхом. Водночас відсутність в окремій країні конституційних гарантій, належної взаємодії міжнародного та внутрішнього права може призвести не тільки до погіршення становища етнічних груп, але й до ускладнення міжнародної ситуації в певному регіоні й навіть у світовому масштабі.

Адже серед базових критеріїв вступу до Європейського Союзу важливе місце відведено зобов'язанням, щодо правового регулювання захисту прав етнонаціональних меншин відповідно до стандартів цієї міжнародної організації.

Метою статті є комплексне висвітлення особливостей і тенденцій захисту прав етнонаціональних меншин у країнах-кандидатах на вступ до ЄС. Мета визначає необхідність виконання таких завдань:

– проаналізувати стан захисту прав етнонаціональних меншин у країнах-членах Євросоюзу;

– дослідити виконання вимог Євросоюзу щодо захисту прав етнонаціональних меншин у країнах-кандидатах на вступ до союзу.

Проблемам захисту прав етнонаціональних меншин присвячені праці закордонних вчених: А.Абашидзе, Г.Біро, М.Валцера, Ф.Гекмана, Н.Гіразолі, Е-І.Даеса, Ф.Ермакори, А.Ейде, Г.Жванії, В.Карташкіна, Ч.Тейлора, Ф.Капоторті, В.Юрьєва та інших. Серед українських вчених різні аспекти проблеми прав етнонаціональних меншин досліджували: М.Буроменский, І.Варзар, В.Денісов, В.Євінтов, В.Євтух, О.Картунов, І.Кресіна, І.Курас, О.Майборода, О.Мартиненко, М.Орзіх, В.Панібудьласка, В.Погорілко, П.Рабінович, Ю.Римаренко, Л.Шкляр, Ю.Шемшученко, М.Шульга та інші.

На сьогоднішній день найбільш дискусійним залишається визначення поняття етнонаціональної меншини. Спроби визначити поняття “етнонаціональна меншина”, що задовольнило б усі сторони, до цього часу не увінчалися успіхом. Цікавим є той момент, що у міжнародних правових актах стосовно національних, етнічних чи расових питань практично немає чіткого визначення поняття етнонаціональної меншини (у Статуті Організації Об'єднаних Націй взагалі не піднімається національне питання). Це, можливо, пояснюється тією багатогранністю, складністю і особливістю для конкретної ситуації етнонаціональних процесів і явищ, або небажанням багатьох високо розвинутих держав чітко визначитись з даними питаннями [7].

В цілому, в численних міжнародно-правових актах використовуються терміни: “національна”, “расова”, “етнічна”, “культурна”, “релігійна”, “мовна” меншина. Також є суттєві відмінності у підходах до даної проблематики у національних законодавствах різних держав. Наприклад, у Великобританії використовується термін “расова група (меншина)”, в Угорщині – “етнічна меншина”, Австрії – “етнічна група”, Словенії – “автохтонна етнічна громада”, Бельгії – “культурна громада”, Італії – “мовна група”, Швеції, Польщі, Україні – “національна меншина”. А деякі країни не визнають в цілому

існування меншин на своїх територіях: Андорра, Греція, Нідерланди, Сан-Марино, Франція (Конституція Франції заперечує саме існування етнопонаціональних меншин), Ліхтенштейн, Люксембург, Мальта, Туреччина [2, с.95].

Однак, попри відсутність зафіксованого визначення національної меншини, у відповідних документах Підкомісії з попередження дискримінації та захисту меншин ООН й інших міжнародних організацій використовується визначення Фр. Капоторті: меншина – група, яка у кількісному плані поступається останній частині населення держави і яка не є домінуючою, а її члени, будучи громадянами цієї держави, мають етнічні, релігійні чи інші характеристики, відмінні від іншої (останньої) частини населення і виявляють, навіть якщо і опосередковано, почуття солідарності, спрямоване на збереження їхньої культури, традиції, релігії чи мови [3, 457].

Однією з нагальних проблем сучасного світу став захист прав національних меншин. Етнічна та расова напруженість, що існували роками, виявляються сьогодні у вигляді актів насильства або, навіть у формі збройних конфліктів. З часів заснування Європейського Союзу, його визначальними принципами були і є демократія та права людини. Згідно Копенгагенської декларації, щоб бути прийнятими до ЄС, країни-кандидати обов'язково мають продемонструвати, що вони забезпечують захист прав меншин.

Європейський Союз (European Union) – це унікальне об'єднання країн Європи, які через створення спільного ринку, економічного та валютного союзу, а також шляхом реалізації спільної політики й діяльності мають на меті забезпечити безперервне економічне зростання, соціальний розвиток і згуртованість країн-учасниць. Держави Європейського Союзу (ЄС) створили спільні інституції, яким делегували частину своїх національних повноважень так, що рішення в певних сферах загальних інтересів можуть ухвалюватись демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні [1].

Для вступу до Євросоюзу країна-кандидат повинна відповідати Копенгагенським критеріям. Копенгагенські критерії – критерії вступу країн в Європейський союз, які були прийняті в червні 1993 року на засіданні Європейської Ради в Копенгагені і підтверджені в грудні 1995 року на засіданні Європейської Ради в Мадриді.

У червні 1993 р. Європейська Рада на своєму засіданні в Копенгагені визнала право кожної європейської країни яка визнає положення статті 6 пункт 1 Угоди про утворення Європейського Союзу вступати до Європейського Союзу після виконання ними низки вимог за трьома критеріями:

- політичного: стабільність установ, які гарантують демократію, верховенство права, дотримання прав людини та захист прав меншин;
- економічного: дійова ринкова економіка;
- “членського”: зобов'язання, що випливають із факту вступу до ЄС, зокрема визнання його політичних, економічних та монетарних цілей.

Під час переговорів про приєднання з країнами-кандидатами, відбувається регулярний моніторинг дотримання Копенгагенських критеріїв. На основі даних моніторингу, ухвалюються рішення про приєднання, час приєднання країни, та дії, які необхідно перед тим здійснити.

На сьогоднішній день кандидатами на вступ до ЄС є 6 країн: Македонія, Туреччина, Хорватія, Ісландія, Чорногорія, Сербія.

Оскільки одним із критеріїв для країн-кандидатів на вступ до Євросоюзу є захист прав етнопонаціональних меншин, розглянемо становище етнопонаціональних меншин у цих державах і проаналізуємо перспективи членства виходячи з цього критерію.

Македонія. Етнічні македонці становлять 64% населення. Албанці – 25%, турки – 4%, серби – 2%, цигани – 3%, інші громади – 2%. П'ята частина громадян країни –

албанці які проживають на Північному Заході Македонії. У республіці живуть турецька, валашська, циганська і болгарська громади.

Одна з найважливіших проблем Македонії, що стає дедалі гострішою – албанська етнонаціональна меншина. Хоча ця етнонаціональна меншина й не надто численна і її не можна вважати корінним населенням цієї території, вона проживає компактно в прикордонних з Албанією та Косовим районах країни.

16 листопада 2001 р. були внесені зміни до Конституції Македонії, ст. 7 була значно розширена, крім македонського, оголошувалася офіційною будь-яка мова, на якій говорить не менше 20% населення (практично це поширюється і буде поширюватися в осяжному майбутньому лише на албанську). Також пропонувалося, що всі особисті документи громадян, які говорять на іншій офіційній мові, ніж македонська, робляться на двох мовах. Також громадяни отримали право звертатися в органи центральної влади і отримувати відповідь звідти на будь-якій з офіційних мов. Що ж стосується використання мов в органах місцевого самоврядування, то там офіційний статус отримала будь-яка мова, на якій на відповідній території говорить мінімум 20% населення. При цьому органи місцевої влади отримували право самостійно вирішувати питання, пов'язані із застосуванням мов, на яких говорить менше число громадян.

Зміни торкнулися і 69-ї статті, що стосується рішень парламенту. Її ч.2 звучить так: “Закони, які безпосередньо торкаються культури, використання мови, освіти, персональної документації і використання символіки, приймаються Асамблеєю більшістю депутатів, присутніх на засіданні, за умови, якщо за них проголосувала більшість присутніх депутатів, які належать до спільнот, не є більшістю населення в Македонії” [4].

У зв'язку з великим природним приростом частка албанців серед населення Македонії зростає. Активні політичні процеси серед албанців Албанії та Косового, а також загострення суперечностей на релігійному ґрунті активізує македонських албанців, налаштовуючи їх на участь у боротьбі за велику Албанію чи хоча б за приєднання до Косового. Проте малоімовірно, що ця боротьба завершиться успіхом. Далі, як на визнання незалежності Косового в теперішніх межах, європейська спільнота не піде, та й об'єктивних підстав для сепарації у македонських албанців недостатньо. Крім того, послаблення мусульманського впливу в Європі, яке передбачається, зробить амбіції албанців Македонії значно меншими.

Туреччина. Протягом багатьох століть на території Туреччини відбувалися постійні контакти і змішування багатьох народів, тому зараз у країні проживає багато етнонаціональних меншин. Курди є найбільшою етнонаціональною меншиною, яка, проживаючи на території Туреччини, уникла тюркізації в османську епоху. Споріднені з персами за мовою й етнічним походженням, курди живуть у малодоступних гірських районах Східної і Південно-Східної Анатолії, зберігши свої звичаї, мову і національну самосвідомість. Після надзвичайного стану, що діяв у районі їхнього розселення протягом багатьох років, почалася тюркізація курдів, і тільки з 1946 курдські провінції, нарешті, отримали такий самий статус, як і інші. Сусідство сильних курдських меншин в Іраку й Ірані робить проблему інтеграції турецьких курдів дуже гострою для Туреччини. До останнього часу її основним інструментом вважалося прискорення соціально-економічного розвитку районів компактного проживання курдів, наприклад, проект Південно-Східної Анатолії, який передбачає комплексний розвиток регіону на основі реалізації масштабних гідроенергетичних проектів.

На початку 2000-х у ході активізації підготовки Туреччини до початку переговорів про повноправне членство в ЄС курдам було надано ряд додаткових прав. У грудні 2003 набрав чинності закон, який дає можливість отримувати освіту мовами етнонаціональних меншин і діалектами. У результаті в країні були організовані приватні курси курдської мови, а 6 приватних шкіл розпочали навчання курдською мовою, однак

учні цих шкіл мали бути старші 15 років, тобто вони мали спочатку отримати основну освіту. В Конституцію країни були внесені поправки, які зняли заборону на використання інших мов, крім турецької. У 2004 законодавчі зміни, що дозволили передачі мовами етнопонаціональних меншин, були внесені в теле- і радіомовлення. У червні 2004 перші такі передачі транслювалися державною радіомовною корпорацією. У липні 2004 було ухвалено закон “Про компенсацію втрат, яких завдано населенню внаслідок терористичних дій”. Цей закон передбачає виплату компенсацій тим жителям південного сходу країни, яким завдано збитків у період після липня 1987. Однак принципи застосування закону прописані нечітко, що обмежує можливості його використання. На території сучасної Туреччини проживають також араби, греки, лази, черкеси (під цим етнонімом маються на увазі адигі, кабардинці, інгуші, чеченці, осетини та інші народи Північного Кавказу), євреї та інші етнічні групи. Перепис населення 1965 р. був останнім, у якому містилися відомості про мовну приналежність і віросповідання громадян, що дозволяло хоча б приблизно встановити чисельність етнопонаціональних меншин та етнічних груп. У відповідності із ст. 66-ю Конституції 1982 р. турками вважаються усі, “хто зв’язаний узами громадянства з турецькою державою”. Тобто, громадянство віднині офіційно визначає національну приналежність. До того ж діти, які народилися від батька-турка або матері-туркені, вважаються турками.

Однією з найважливіших проблем, яку повинна вирішити Туреччина перед вступом у Євросоюз є відносини з Кіпром. Туреччина не визнає суверенітет міжнародно визнаної Республіки Кіпр, вважаючи її своєю територією, і підтримує стосунки лише з невизнаною Турецькою республікою Північного Кіпру. Таким чином кіпрська проблема є одним з каменів спотикання в переговорному процесі про вступ Туреччини до ЄС як повноправного члена. Відносини між Туреччиною, ЄС і Кіпром поєднані, як залізний трикутник, вони не можуть бути відокремлені один від одного. Останній раунд переговорів щодо возз’єднання Кіпру, котрий відбувся 2008 року, не відповідав сподіванням, які були на нього покладені. Відтоді зависли у повітрі і відносини ЄС з Туреччиною. Однією з головних причин, котра блокує неспроможність досягнення прогресу на Кіпрі, є те, що дві головні сторони – Туреччина і греки-кіпріоти не розуміють, чого інша сторона насправді хоче від угоди. І це відбувається тому, що вони не спілкуються одна з одною [5].

Тому достовірно можна говорити лише про те, що Туреччина – багатонаціональна країна, на території якої проживає більш як 25 національних меншин. За даними оцінювання, їх чисельність становить 13–15 млн. осіб. Найчисленніші курди (10–12 млн осіб), нечисленну групу формують араби (1 млн. осіб), інші етнічні групи нараховують від десяти до кілька сот тисяч осіб.

Хорватія. Загальна чисельність населення – 4,434 млн. осіб (2008 р.). Національний склад: хорвати – 89,6%; серби – 4,5%; мусульмани – 0,9%; угорці – 0,5%; словенці – 0,5%; інші (українці, італійці, чехи, албанці тощо) – 8,1%. Після парламентських і президентських виборів (січень – лютий 2000 року) у Хорватії відкрилися можливості реалізації прав національних меншин. 13 грудня 2002 року у Хорватії був прийнятий “Конституційний закон про права національних меншин” [6].

Стаття 1 цього закону проголошує, що “республіка Хорватія зобов’язується дотримуватися та захищати права національних меншин та інші основні права і свободи людини і громадянина, верховенство права, та всі інші найвищі цінності, що закріплені у власній Конституції та у міжнародному праві щодо всіх її громадян”.

Крім того, у статті 3 визнається, що “права і свободи членів етнопонаціональних меншин, є невід’ємною частиною демократичної системи Республіки Хорватія та користуються необхідною підтримкою та захистом, включаючи всі необхідні заходи вжиті на користь етнопонаціональних меншин. А також, що етнічне та мультикультурне роз-

маїття, дух розуміння, взаємоповага та толерантність сприяють кращому розвитку Республіки Хорватія”. Це свідчить, що у Хорватії дуже серйозно підійшли до питання правового статусу етнонаціональних меншин.

Етнонаціональні меншини Хорватії мають право вільно використовувати свою мову та письмо в приватному та суспільному житті, включаючи право використовувати знаки, написи та іншу інформацію мовою та письмом, якими вони користуються згідно з законом. Важливим є і те, що рівність в офіційному використанні мови та письма національної меншини має додержуватися на території одиниці самоврядування, де кількість членів національної меншини становить щонайменше третину всього населення. Також етнонаціональні меншини мають право отримувати освіту мовою та письмом, якими вони користуються. Школи з викладанням мовою та письмом етнонаціональної меншини можуть бути утворені для учнів, кількість яких є меншою ніж та, що запропонована для шкіл, де викладання ведеться хорватською мовою.

Статтею 19 “Конституційного закону про права національних меншин” закріплюється право етнонаціональних меншин на представництво в Парламенті Хорватії (від 1 до 8 членів, залежно від загальної кількості населення етнонаціональної меншини). Також республіка Хорватія гарантує членам національної меншини право бути обраними в представницькі органи місцевих та регіональних одиниць самоврядування (ст. 20), або створювати власні (ст. 24).

Отже права етнонаціональних меншин у Хорватії захищаються не тільки Конституцією країни, а й законами та ратифікованими міжнародними актами у галузі прав і свобод людини.

Виконання Хорватією критерію про захист прав етнонаціональних меншин, має для країни два позитивні наслідки. Перший – полягає в тому, що етнонаціональні меншини, права яких захищено, не будуть створювати етнічних конфліктів всередині держави. Другим позитивним наслідком є те, що Хорватія у середині 2013 року, стане 28 членом Євросоюзу.

Ісландія. Національний склад населення: ісландці – 93,2%, поляки – 2,71%, інші іноземці – 4,09% (1 тис. датчан, кілька сотень норвежців, німців, англійців, американців США, близько 200 вихідців з України, близько 700 з Китаю і т. д.). Оскільки країна є в основному єдинонаціональною, за винятком невеликих груп представників інших національностей, то проблем із захистом прав етнонаціональних меншин у Ісландії немає. Євросоюз ще перевіряє відповідність законодавства країни (в тому числі про захист прав етнонаціональних меншин) загальноєвропейському, але за оцінками експертів Ісландію приймуть до ЄС вже у 2013 році.

Чорногорія. На території країни проживають чорногорці – 43%, серби – 32%, боснійці – 8%, албанці – 5%, інші (мусульмани, хорвати, рома (цигани)) – 12% .

У березні 2007 року була підписана Угода про Європейське партнерство з ЄС. Цей договір зобов’язав Чорногорію прийняти конституцію, що відповідатиме європейським стандартам, а також, серед іншого, гарантувати захист прав і свобод етнонаціональних меншин.

З цього часу Чорногорія ввела в дію законодавство з даного питання. Наприклад, згідно параграфу 19 Закону “Про захист прав та свобод національних меншин” представники національних меншин можуть обирати національні ради з метою реалізації прав на самоуправління у сфері розвитку мови та писемності, освіти, інформації та культури. Національні ради є юридичними особами. Як повідомляється в доповіді Європейської ради за підсумками зустрічі керівників країн-членів ЄС в Брюсселі 9 грудня 2011 року: “Європейська Рада оцінить прогрес, досягнутий Чорногорією у здійсненні реформ, зокрема, в області верховенства права та основоположних прав людини”.

Сербія. Територію Сербії (крім албанців, які проживають в основному в Косово) населяють представники численних етнопонаціональних меншин – угорці, словаки, румуни, цигани, хорвати, македонці, словенці, мусульмани, болгари, русини, українці, турки і деякі інші. Одні проживають досить компактно і навіть складають більшість у певних районах, інші розселилися по всій території Сербії.

Основною перешкодою для вступу Сербії в Євросоюз є самопроголошена республіка Косово. Канцлер Німеччини Ангела Меркель, заявила, що “шлях Сербії в ЄС проходить лише через нормалізацію відносин з Косово”. На сьогоднішній день, можна сказати, що процес нормалізації все ж відбувається. Бо на думку прем’єр-міністра Косово Хашима Тачі, Сербія де-юре визнала Косово. Хашим Тачі вважає, що досягнута угода з Сербією являє собою дуже важливий крок на шляху встановлення верховенства закону в північній частині Косово.

У ситуації, котра склалася в Косово, можливо, найбільш очевидним і простим стало б рішення про ліквідацію етнічних сербських анклавів по всьому краю й переселення сербського населення на територію північно-західного Косово. І, відповідно, про переселення албанців з цієї території на південь краю. В теорії, провівши такий розділ, можна було б нейтралізувати вогнища міжетнічного напруження, і тоді серби могли б погодитися із незалежністю Косова.

Нині вже можна говорити про “косовський прецедент”. Бо хто ж гарантуватиме, що років через двадцять-тридцять, а то й значно раніше, у якійсь європейській країні, наприклад, у Франції чи Іспанії, більшість мусульманського приїждлого населення, яке за нинішніх демографічних тенденцій на той час у певних регіонах становитиме там арифметичну більшість, не захоче також відділитися? Керуючись такими принципами, у майбутньому можна буде цілком демократично і легітимно, послуговуючись реалістичним політичним цинізмом і правом ісламської більшості, вирішити, яким має бути статус цього регіону й прийняти “вердикт” про здобуття ним незалежності. І приклад Косово лише надихатиме на такий акт.

Якщо говорити про те, які заходи має право застосувати Сербія у відповідь на одностороннє відторгнення Косова від її суверенного управління, потрібно сказати, що Сербія має ті ж права, які мають Франція, Іспанія і інші європейські країни. І якщо подивитись до того, які заходи вживають Іспанія і Франція стосовно до баскського сепаратизму, то можна дати повну відповідь. До речі, тут можна сказати, що цей прецедент ще й означатиме, чи є міжнародне право об’єктивним і дійсно правом для всіх, чи ж воно стає правом подвійних стандартів.

Дотримуючись вказівок ЄС, серби і косовари відновили діалог, що матеріалізувався в угоді від 24 лютого 2012 року. Вона передбачає, що сторони домовляться про охорону спільного кордону. Крім того, Косово отримає можливість членства в регіональних організаціях, де вже бере участь Сербія, і остання не буде перешкоджати діяльності косовських представників. Ось з таким багажем досягнень Белград підійшов до позитивного вирішення питання про свою заявку про членство в ЄС.

Розглянувши питання захисту прав етнопонаціональних меншин як вимоги до країн які прагнуть вступити до євросоюзу можна дійти ряду висновків. Захист прав національних меншин сучасними документами міжнародного права розглядається як невід’ємна частина міжнародного правового захисту прав людини і як об’єкт міжнародного співробітництва держав. Характерною особливістю сучасного розвитку міжнародно-правового захисту прав етнопонаціональних меншин слід вважати органічний взаємозв’язок між актами міжнародного права різного рівня, їхній гармонійний розвиток, формування як універсальних, так і регіональних систем захисту етнопонаціональних меншин.

Права етнонаціональних меншин слід розглядати як особливі права – певна форма позитивних дій, спрямованих на те, щоб вони змогли зберегти свої особливості та традиції. Реалізація права етнонаціональних меншин означатиме також отримання ними такого статусу, який би їх задовольняв, а більшістю розглядався як природний, як такий, що гарантує будь-якій меншині можливість вільно користуватися рідною мовою, створювати й керувати своїми навчальними закладами, та брати участь у політичному та економічному житті держави.

Політичні норми, які застосовуються на всьому просторі Євросоюзу, суттєвою мірою визначають загальноєвропейські стандарти щодо захисту меншин. Проте слід зазначити, що політика ЄС у сфері захисту національних меншин не є однаковою щодо різних груп країн. Від країн-кандидатів Східної Європи організація вимагає створення інститутів, які гарантують захист прав національних меншин та забезпечення прав етнічних і національних груп та меншин відповідно до зобов'язань, узятих у рамках ОБСЄ, тоді як західноєвропейські держави-члени є вільними від таких зобов'язань. Наприклад, Франція, Туреччина, Іспанія, Італія проголошують національну однорідність і принципово не визнають на політичному та правовому рівнях існування національних меншин на своїх територіях; Бельгія лише підписала Рамкову конвенцію про захист національних меншин; Нідерланди, не визначивши поняття “національна меншина” на національному рівні, навіть не підписують РК. Республіку Латвія прийняли у нові члени Європейського Союзу без ратифікації Рамкової конвенції про захист національних меншин.

Тому виконання чи невиконання вимог щодо захисту прав етнонаціональних меншин може як прискорити (Хорватія), так і уповільнити (Туреччина) процес інтеграції в Євросоюз.

1. Абашидзе А. Х. Защита прав меньшинств по международному и внутригосударственному праву / А. Х. Абашидзе. – М. : Права человека, 1996. – 476 с.
2. Глосарій термінів Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europa.dovidka.com.ua>.
3. Декларація прав національностей України. 1 лист. 1991 р. // Національні відносини в Україні у ХХ ст. : зб. документів і матеріалів. – К. : Наук, думка, 1994. – С. 474–475.
4. Жук П., Етнополітична карта світу ХХІ століття Методичний і предметний коментарі / П. Жук, Н. Мазур, Р. Соломонюк, Р. Турчак. – Тернопіль : Мандрівець, 2000. – 240 с.
5. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (1992 р.) // Збірник договорів Ради Європи. Українська версія. – К., 2000. – С. 175–196.
6. Євростат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu>.
7. Каспрук В. Чи має шанси Сербія на членство в ЄС? [Електронний ресурс] / В. Каспрук. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/World/37694>.

В статті досліджуються особливості та тенденції захисту прав етнонаціональних меншинств в країнах-кандидатах на вступлення в ЄС. Аналізуються політико-правові основи та механізми реалізації та захисту прав етнонаціональних меншинств в країнах-кандидатах на вступлення в ЄС.

Ключевые слова: етнонаціональна меншинство, права, країни-кандидати, Європейський Союз.

This article analyzes trends and protect the rights of ethnic minorities in the candidate countries for accession to the EU. Analyzes the political and legal framework and mechanisms for implementation and protection of ethnic minorities in the candidate countries for accession to the EU.

Keywords: ethnic minority rights, the candidate countries, the European Union.